

lis viam ostendit, quâ sit eundum, & ipsa tamen est immobilis? mirari igitur nolite, me vobis viam ostensurum ad Romanam eloquentiam, quam ipse nondum didici. Sin verò cum seculo hoc NOSTRO insanire malueritis, hora II. in Auditorio Philosophorum me conveniatis. Describam Oratores nostros, non quales esse debent, sed quales sunt. Non equidem sum Dictator in republica bona mentis, nec tanquam Prator accepi juris dicendi potestatem, sed si extraordinarii homuncionis suffragia valerent, dicerem utile esse, ut aut inepti illi homines non nascerentur, aut uxores non ducerent, aut à scholis exularent, ne ineptia propagarentur, quibus auditorium quandoq; impletur, non animus ingeniosi auditoris. O si annos præteritos redderet mihi Deus! Irem, discere vobiscum, qua me jam ignorare pœnitet & pudet. Sequimini modo, amici, aut si mavultis, fratres & commilitones. Habebitis me si non ingenii aut doctrina, saltem diligentia exemplum. Par mihi adhuc vobiscum discendi necessitas est. Tantum est quod ignoramus. Valete. Dab. Marpurg. M. lun. 1638.

O R A T I O.

Uid expectatis Auditores? Unde exordiar? à terminis Philosophicis? vel controversiis aliis? Hoc unum scio me nihil scire. Cur? Quia alii sciunt omnia. Nihil habeo, quod vobis proponam præter ineptias meas. Creditis vos alios scientiâ superare? si putatis, jam stultis stultiores estis. Nam primus stultitię gradus est, aliis se præferre. Si quid mihi creditis, plures sunt stulti in

B

mundo

in mundo, quàm syllabæ in Calepino. Et est quædam sapientia pars, furere cum insanientibus & seculi moribus morem gerere. Cicero olim librum conscripsit de perfecto Oratore. Librum hunc ad Garamantas & Indos relegate. Discite autem ex me, quomodo agendæ sint partes Oratoris inepti, ne seculo huic impares sitis. Aperite aures, sicuti Advocati laxare solent crumenas suas. Tradam vobis regulas aliquot, quas si observaveritis, Oratores eritis citius, quàm coquantur asparagi. Primò quod felix faustumq; sit, quicumque te institutioni meæ submittere cupis, fac ut sis in primis temerarius, impudens, audax. His armis si instructus fueris, satis te doctum putabo. Nam pretiosissima ludi mei supellex est ignorantia. Deinde affer tecum Stentoris validissimam vocem, semper aut cantillantem aut ululantem. Ne antiquæ literaturæ nescius videaris, Latiniore quædam verba colligas, quæ semper in ore habeas. De cæteris ne sis sollicitus. Omnia ut nummos melioris notæ, tua venditabit impudentia. Antiqua, obsoleta, peregrina verba, qualia Evandri mater loquebatur, ex antiquario Laurenbergii vel Lubini studiosè colligas, & magnâ linguæ volubilitate in adstantes intorqueas, ut illi te venerentur tanquam hominem è cælo lapsum. Semper in ore habeas, crembala, sinistra, lobas, berecynthia, crusmata, cannas, & alia quæ non intelligeret Senex Numa, nisi divinantis Egeriæ vaticinia consuleret. Si verborum penuriâ ægrotas, protinus finge verba pro arbitrio tuo. Si barbarissimus aut solœcismus exciderit, confestim in promptu sit nomen Poëtæ alicujus vel Scriptoris alijs, qui nec est nec fuit unquâ in rerum natura. Cita Enniû vel Pacuvium aliosq; qui aut non
sunt

sunt in omnium manu aut non in omnium mente. Nostri Messieurs, qui semel *Lutetia Parisiorum* pernoctârunt, injurias omnes *Grobiano* illatas excusant, dicentes, *esist à la modo*. Quid vetat omnia *Prisciani* vulnera tegere emblastrolarvati *Critici*? Semper tibi in promptu sint argumenta, quibus culpes *Isocratem*, *Demosthenem*, *Plantum*, *Platonem*, *Tullium*. Ita homines te magnum *Criticum* esse credent, etiamsi nil magis tibi desit, quàm bona crisis. Fac novorum *Scriptorum* affectatas orationes semper habeas in manu. Quas, ubi cautè fieri id potest, semper vendites pro tuis. Omnia quæ profers, dic esse extemporanea. Cave mediteris, quomodo orationem distribuas in partes. Hoc frigidorum hominum est, qui nesciunt artem arte dissimulare. Tu dic quicquid in buccam venit, etiamsi contingat, te pedem capiti, ocream galeæ, caudam jubæ aptare, quid ad te? modo ne taceas. Florilegium *Langii* à latere tuo discedat nunquam. Si de scisso pallio, aut balneatoris quadrante perorandum, tu ex *Florilegio Langii* omnem *Atheniensium* antiquitatem recense. Quæ apud *indos* gerantur refer. Mores quoque *Scytharum* interpone. In omnibus periodis sit *Alexander Magnus* & *Julius Casar*, sine quibus nihil fiat. *Hellepontus* pedibus teratur, *Sol Persarum* telis opacetur. *Xerxes* fugiat, triumphet *Leonides*. *Artemisia* ad satietatem usque inculcetur. Et exempla hæc è variis centonibus emendicata, eleganter conjungere potes particulis his: Cæterùm, porrò, quandoquidem, deinde, &c. Hos inquam flosculos semper immiscere potes, etiamsi res minimè indigeat. Ut affectus auditorum masculè movere possis, semper in ore habeas, dii immortales! ô ter quaterq;

terq; beatos ! heu malorum ! per Deos Deasq; omnes !
 ô tempora ô mores ! Hæc sæpè iterentur , pectus per-
 curiatur , pileus rotetur , vox ululet , etiamsi mor-
 tem tantum passeris lugeas Tota oratio tua imple-
 ta sit metaphoris. Etiamsi verba sint notionum veluti si-
 mulachra , tu tamen rem omnem novis semper imaginib.
 obscura , & quasi umbras umbrarum fac. Quid verat
 pygmæocaligas Maximini Thracis adaptare ? Quicquid
 agis , hoc unum age , ut homines te mirentur potius quàm
 intelligant. Similia potenter ornant Orationes. Id ani-
 madvertit rusticus ille , qui cum fortè plenissimum illum
 confessum Senatus Parisiensis patrumq; purpuratorum
 cœtum contemplatus esset , curiam cum agro cæpis con-
 fito comparavit. Si salutandus est vir quidam honestus ,
 exordiri potes ab eleganti quodam apophtegmate. Ex-
 empligratiâ : *Seer fein vnd wol redet Plato , Præstantissime*
me, Ornatissime, Literatissime Dn. Benjamin, Stetinensis
Pomerane, Sanioris Philosophiæ & S. S. Theologiæ stu-
diose, Palladis ocelle, Orestes adamântino familiaritatis
nexu mihi conjuncte, & amore, more, ore, re, ad ultimum
æternitatis punctum (vnd noch 14. Tag drüber) honoran-
de. Seer fein vnd wol / inquam , redet Plato , da er in diese
wort erbricht vnd spricht : Saluta libenter. Damit dan der
Weise Mann hat wollen andeuten vnd zuverstehen geben / daß
man in Höfflichkeit nicht solle sparsam seyn : Diesem nun
nachzukommen / wündsche ich dem Herrn ein Bonus dies. Cæ-
terum non alia in scholis sunt frequētiora Eloquentiæ ex-
ercitia, quàm epistolæ & parentationes. Omnis igitur ti-
bi epistola sordeat , nisi tota pagina à summo vertice ad
imum usque calcem verbis sit impleta. Nemo enim hoc

zvo considerat, quàm benè sed quàm copiosè dicas. In parentationibus accuratè expone, quâ quis sit patriâ, quâ familiâ, in qua domo, in quo conclavi sit natus, quâ fuerit staturâ ac facie, quot habuerit præceptores privatos, quot obstetrices ac nutrices, quoties equitaverit in arundine longâ. His adde parentes naturales, parentes mysticos, vitricû, novercam, sorores, fratres, agnatos, cognatos, affines & vicinos. Super hæc omnia exordium pete vel à flumine Nili, vel à Tartarorû Chamo, vel à pretioso Johanne. Nec oblivisci potes formulæ, quæ Ciceroni illi Germanico frequens est, qui post deductionem funerum vel sartores vel sutoret ita ferè alloqui solet: Wohl! Ehrn-würdige / Ehrveste / Ehrngeachte / Ehrnhaffte Hochvnd Wolgelährte / Großgünstige / Günstige liebe Herrn (diese Titel müssen fein geschwind außgesprochen werden / wie die Musici die geschwengste Noten singen / deren 16. auff einen Schlag gehen / das alle menschen sterblich seyen / bezeuget nicht allein die heilige / Göttliche Schrifft / sondern auch die tägliche Erfahrung. Ja wir sehens an vnserm verstorbenen Sempronio seligen / welchem wir jeso die letzte Ehr erzeiget. Der selbe war ein guter frommer Mann, Er aß gern saur Kraut / vnd tranck gerne kühlen Wein / Gott wolle seiner Seele gnädig seyn. In titulis nunquam sis parcus. Vide in primis, ut tituli semper sint majores ipsâ oratione. Man gibt ja kein Geld dafür / darumb kan man sie wohl mit der Brabändischen Elen außmessen. Post propositionem per semihorulam aliquam Te auditores amplissimis verbis per sacra & prophana orate oportet, ut tibi vacivas præbeant aures, etiam si eos oribus, auribusq; apertis auscultate videas, tu tamen iterû iterûq; orate perge, ut audiant, ut audiât. Eam

civilitatis speciem Oratores nostri didicerunt, von dem
 Salbader zu Jehn. Is enim studiosis ad se venientibus
 continuâ voce acclamare solet: der Herr wasch sich doch/
 der Herr wasche sich doch/ der Herr schwis doch. Hic simplex
 anima posset quidem respondere: stultissime Salbader/
 IDEO VENI, ut sudem, ut lavem. Sed huic civilis elo-
 quentiæ mori morem gerere oportet Salbaderum ejusq;
 nobilem profapiam. In omnibus orationibus & epistolis
 latinis vossitare memento. Quippe secus faciens & Pri-
 scianum & Grobianum hodiè creditur infestare. Sic itaq;
 loquendum: Reverendissimæ vestræ Dominationis man-
 cipium, Reverendissimæ vestræ Dominationi precatur
 bonum diem, & precatur, ut Reverendissima vestra Do-
 minatio, Reverendissimæ suæ Dominationis mancipio
 velit dare tres thaleros, ut possit studere benè. Ut sermo
 tuus familiaris discedat à genio vulgi, immiscere semper
 poteris terminos & inventiones Poëtarum aliasq; am-
 pullas sive ex Amadiso sive ex Arcadia comitissæ de Pem-
 prock petitas, v. g. Jungfrawe / ich schwere euch bey dem
 höchsten Gott Jupiter, daß der kleine Knabe Cupido mein
 Herrs dermassen verleset / daß es mir in meinem Leibe thut / als
 wolte es Capreol schneiden. Wan ihr euch nicht ober mich
 erbarmen wolt / so wil ich die Eumenides vnd Furias vnd alle
 Götter vnd Götterinnen / die nur Nach üben können / bewegen/
 das sie euch mit gleicher Plage verfolgen sollen. Dich klage
 gleichsam die Natur an / daß sie in einen solchen schönen Leib
 ein so steinernes Herz gesetzt hat / das sich weder durch trähne
 oder seuffzen wil bewegen lassen: Si ita locutus fueris, puel-
 læ te plus amabunt, quàm saccum mendicorum, etiamsi
 confectus sit ex optima tela Hollandica. Et quia *Quintil.*
lib. ult.

lib. ult. Inst. Oras. c. 1. inquit, neminem posse esse Oratorem, nisi sit vir bonus, ideo oportet te esse moribus elegantissimis. Quod si igitur in nundinis Francofurtensibus vidisti Gallum aliquem, tu hunc statim imitari memento. Incessus tuus sit ciconialis, juxta tabulaturam Belgicam. Semper in ore habeas genealogiam aviæ tuæ. Et si fortè describenda sunt itinera tua, utilissimo mendacio de rebus Gallicis, Italicis & Hispanicis haurire multa potes ex Cosmographia Münsteri. Ne varias linguas ignorare videaris, semper cōfundere potes peregrinos terminos v. g. *der Monsieur als ein Praver Cavalier thue mir doch die plaisir und visitet mich auff meinem logis, ich wil ihn mit poculirn nicht importunirn, sondern ihn dimittern, so balder mirs wird imperirn.* Ran ich dem Herrn wieder etwas thun fu reciproci amoris ἀμοιβῶν & debitæ gratitudinis τεκμήριον so wil ichs nicht lassen. Vah! quàm Elegantiæ hæ Atticas aures delectant! Tandem omnibus orationibus tuis subjungito. Dixi.

Omnia cum dixti, superest tibi dicere Dixi,

Hac mihi sermonis vox placet una tui.

Nolo plura dicere de ineptis Oratoribus, ne me ineptissimum pronuncietis. Satis multa audivistis, ut ridere possitis aut indignari. Plura, si vultis, petere potestis ex institutionibus meis Oratoriis, quæ lucem videbunt publicam, quàm primum laxabitur ea, de quâ conqueruntur Typographi nostri, chartæ penuria, quæ fortasse nata ex superioris ævi prodigalitate. Ne nesciatis, Auditores, ambio & ego locum inter eos, qui libros scribunt è charta in papyrum. Calent sub manibus meis opera Oratoria, quæ pondere certare possunt, sive cum Sylva vocabulorum

lorum sive cum Dictionario Dasypodii. Olim quidam in Britannia ex Actæonis familia vehementi zelo commotus, censuit cornutos omnes in mare abjciendos esse. Cui conjunx, compesce, inquit, hunc impetum, dulcissime marite, & disce prius natare. Si quis & in hosce meos fœtus similem censuram exercere voluerit, jubebo ut plures simul Rhetores pereant, qui omnia sua petierunt vel ex Quintiliano, vel ex Jordano Bruno vel ex Caussino. Mihine soli calamus stupebit, hoc scribacissimo seculo, ubi steriles concipiunt, ubi eunuchi gignunt & nemo cacaturiens se cohibere potest? Sed antequam progrediar, oportet me breviter examinare argumenta, quæ quidam solidæ eloquentiæ sicarii nobis objiciunt, quibus ad hanc ineptorum Oratorum hæresin me deduxerunt. Obsecro eos per sacra & prophana, ut scrupulos hos mihi eximant.

I. Obji. Rem hanc Oratoriam nil facere ad culinam nec esse de pane lucrando. Resp. Culina mea sufficit mihi & interdum amicis meis. Utrem pro Cithara gaudet habere Midas, ego non. Sed heus charissime Benjamin, quot Helvetios tu conduxisti ad custodiendos thesauros tuos? Quot item crumenisecas sive Francofurti sive Lipsiæ ditasti? In omnibus meis peregrinationibus, ego unicum rem vidi admiratione & stupore dignissimam. Vidi tres, aut si rectè recordor, quatuor Metaphysicos, qui ædificârunt domos. Si lucri causâ omnia discimus, miserè nobiscum agitur. Quid caperas frontem? Si fortuna tibi favet, Eloquentia est ingens ornamentum, sin fortuna furit, Eloquentia saltem verborum copiam suppeditat, quâ maledicere potes malignitati ejus.

Obji-

II. Objicis, neglectâ Eloquentiâ aliisq; venerandæ antiquitatis monumentis, compendiariâ viâ iri posse ad summos gradus in facultatibus superioribus. Vidi, inquis, qui ineptias has negligens & utriq; cubito tanquam firmis fulcris Herculeanisve (plus ultra) columnis innixus, tantam in facultate suâ deglutiit eruditionis molem, ut si nova compararentur antiquis, ipsum Milonem Crotoniatem oporteret manere domi, & potuit gradum peterecum prima lanugine. R. Neerres, charissime Benjamin, oportet te accuratè distinguere inter Doctores & Doctores. Ad Doctoratum pauca requiruntur, ad Doctorem *multa*. Olim à patre meo docebar Marpurgum. Eram adhuc admodum puer. Lassus itaque à via, attollebam oculos meos, videns procul eminere summa arcis cacumina. Ad parentem igitur conversus, dicebam: Ecce, jam via confecta est, jam pervenimus Marpurgum. Pater severo vultu me aspiciens, respondebat: Puer, ne posthac credas, te visis summis seu templi seu arcis pinnis, iter absolvisse. PROCL ADHUC AB SUMMIS AB URBE. Unius rei possunt esse plures fines. Proinde credo, quibusdam doctoratis in media luce præferri faces ardentes, ne audeant de cæcitate sua dubitare. Cato maluit, ut quærent homines, cur Catoni non sit posita statua, quàm quare sit posita?

III. Obji. Multos esse celeberrimos sive Theologos sive JCros, qui & ipsi in hujusmodi rebus sint jejuni. R. Quidam casu vidit Erasmus Roterodamum scribere calamo, cui ob brevitatem additum fuit lignum & illicò cœpit pennis suis alligare baculum, credens se I M I T A R I Erasmus. Rides fortasse, sed non minus riden-

dendus es ipse, qui æmulari vis aliorum sive ignaviam sive ignorantiam. Credin' Platoni placuisse discipulos, qui adductis humeris referebant præceptorem? hoc in Platone erat vitium. Credin' Aristotelem laudasse discipulos, qui inloquendo aliquid subbalbi reddebant, quod vitium Aristotelem devenustâsse dicitur?

IV. Objicis, Eloquentiam non prodesse Theologo: &c. Miror, quid quibusdam hominibus veniat in mentem, ut nobilissimæ arti huic concedant quatuor genera, quibus includatur & comprehendatur omnium entium & materierum latitudo & tamen solam jurisprudentiam dignam judicent, cui illa ancilletur. Quid est Concionator? *Signum Interrogationis*? Aut ego vehementer fallor aut inter concionatorem & oratorem Ecclesiasticum non aliud discrimen est, quam inter Alexandrum M. & Philippi Macedonis filium. Quæro, an non solum genus judiciale pertineat ad forum & lites juridicas, reliqua verò genera vagentur per omnes disciplinas & per omnes facultates? Quæro an non Oratoria sit instrumentum totius Philosophiæ, omniumq; artium & facultatum non minus quàm Logica & Grammatica? Quid est persuasio? Si Aristoteli, Ciceroni, Quintiliano credimus; persuadere nil aliud est, quàm oratione probabili opinionem aliquam, in alicujus animo gignere. At omnes scientiæ, omnes artes & facultates gignunt in animis auditorum discipulorumque suorum opinionem aliquam oratione probabili. Omnes ergo persuadent. Si omnes persuadent, omnes quoque Oratoriâ uti debent, tanquam instrumento persuadendi. Qui sine Oratoriâ persuadere conatur, non absimilis est pauperi emptu-

empturo vinum sine pecunia. Sunt quidam Doctores, ô tempora ! ô mores ! qui de iis, qui elegantia & proprietati sermonis paulo accuratiùs student, per contemptû dicere solent, Grammatici sunt, Critici, Philologi & uno verbo, verbales. Se verò novo nomine reales appellant. Quasi vero in cultu sermonis occupati, rerum cognitionem negligerent. Quod si ita est, patres, quos Deus propagandæ primitivæ Ecclesiæ præfecit, nullas res spiritu & professione Theologi dignas habebunt. Non enim illi è Scholasticorum lacunis ebrii erant, non inter hæcœcitates, Johanneitates, notiones primas & secundas aliasq; barbaræ mentis delicias ita occupati erant, sed sermonis elegantiam cum rerum è limpidissimis Israëlitis fontibus petitarum majestate ita conjungebant, ut dubites, in utro meliores sint. Pectora eorum indomitos reginæ eloquentiæ spiritus alebant, ora eorum æterni Dei canales cœleste nectar in omnium gentium aures latissime diffundebant. Intuemini Athanasium, cujus mascula eloquentia, Imperatorum furias & frementis in se pene totius mundi pondus excepit, sustinuit, profligavit. Quantus & qualis fuit Gregorius Nazianzenus ? quàm gravis, quàm acer, quàm velox, quàm ubiq; sui similis, ubi apostatam Cæsarem æterno mactat supplicio ? Basilium admiratus est summus inter Ethnicos eloquentiæ Magister Libanius. Libanius dico, à Basilio religione disjunctus & Christianis palmis infensus. Chrysostomus nil nisi theatrum fuit solidæ eloquentiæ. Hujus suavitatem Antiocheni admirati sunt, hujus majestatem Byzantini venerati sunt, hujus vim principes timuerunt, hujus acumen omnium seculorum memoria coluit. Ephrem

Syrus, quasi fax ardens omnium animos incendit atque inflamat. Quid dicam de Ambrosio? An non nectare & ambrosiâ nutritus videtur? Tam suaves, tam argutas plerunq; habet Orationis delitias, ut apes, quæ infantuli cunas & os circumfederunt, credas adhuc in labellis ejus sessitare. Hieronymus in omni eloquentiæ genere summus artifex, quas styli divitias habet? quæ lumina? quos aculeos? Boetii Severini ingenium, eruditio, ars, sapientia, provocat authores omnes. Illi neq; densitas sententiarum Venerem, neque acumen abstulit candorem. Cogor hic non nihil subsistere, Auditores. Vos ipsi tantum animo concipite, quantum & de his & de aliis reip. Ecclesiasticæ proceribus, per ingenii mei paupertatem eloqui non possum.

V. *Obji.* Oratoriam utilem quidem esse Jcto, sed tamen rem hanc in ipso reip. teatro, disci posse ex usu. *R.* Qui facit artifices usus ab arte venit. Natura est principium artis, ars consummatio naturæ. Si res hæc ex solo usu disci potest, Cicero fuit prægrandis asinus, nullius aut ingenii aut judicii. Quippe anno ætatis xvii. ad exercitationes Oratorias accessit. Duobus annis sequentibus undecim audivit Oratores pro Rostris dicentes. Tertio fuit Tyro in exercitu Cn. Pompeji. Quarto Sulpitium in tribunali quotidie concionantem audivit & imitatus est. Quinto, Moloni Rhodio, summo causarum magistro, operam dedit. Triennio deinde proximo aliquot nobiles audivit Oratores, in primis Hortensium, quem præ cæteris imitandum sibi proposuit. Avidè quoq; didicit Philosophiam, sed ita ut ab exercitationibus Oratoriis nullus vacuus fuerit dies. Cum M. Pisone & Cn. Pompe-

Pompejo declamavit Græcè & Latinè. Græcè ad præ-
 turam usq; Latinè etiam in senio. Vides quo ardore se ex-
 eruerit is, cui lingua Latina fuit vernacula. Et tu qui vix
 è pennialitate emergisti, credis te sapientiam omnem de-
 vorasse, & majestatem tuam pollui, diutius hujuscemo-
 di exercitiis vacando. Sed inquis: Ego habeo florilegi-
 um Langii & Theatrum Zwingeri & magnum illud o-
 pus Beyerlingii, quibus Cicero caruit. Resp. ubi sunt
 Achillis arma, ibi non protinus est ipse Achilles. Illum
 ego felicem judico, cui Deus libros dedit **ARTEM QUE**
FRUENDI. Si Hannibal est ante portas, si de cœdere
 Pyrrhi agendum, si reus squallet, parum, imò nihil in-
 terdum aut Langius prodest aut Beyerlingius. O infeli-
 ces animæ! quæ vos dementia cæpit? Anne eloquenti-
 am usui discitis vel Scholasticæ ostentationi? Aliud est
 ex Langio aliquid scribere, aliud posse persuadere. An
 Oratoria res adeo facilis sit, ut ex solo usu disci possit, non
 jam vobis cum litigabo. Vir quidam doctissimus, cujus
 nomen a finis non dicam, eruditi tunc non proficente sci-
 unt, aliter ea de re sentit. Is in dissertatione suâ de lingua
 Latina ait, facilius esse in tribus facultatibus hodie Do-
 ctorem fieri, quam unam Orationem verè Romanam
 & Ciceronianam elaborare. Nimirum natura ipsa rem
 magnam effici noluit **CITÒ**, sed præposuit pulcherrimo
 cuique operi difficultatam. Dum hæc dico, dum plura
 quæ dicam occurrunt, pallium hoc meum intueor. Quæ-
 ritis fortasse, Auditores, cur semper incedam pallio ob-
 longo, nigro, & quasi lugubri? Lugeo defunctum esse
 Mæcenatem. Mæcenatem inquam defunctum esse lu-
 geo. Nullus nunc Mæcenas, nullus in orbe Maro. Si vete-

rum eruditionem contemplor, obstupesco; si nostram, rideo aut rubore confundor. Orationes nostræ desiderant unam è tribus Mathematicorum dimensionibus. Satis longæ sunt, satis latæ, sed parùm profundæ. Paucis præceptis tot maculamur paginas, quibus ferendis non sufficerent asini omnes, quos Arcadia habet. An furibus conferendi simus, an præferendi, dubito. Quippe juventuti tempus furamur, cujus jactura est inæstimabilis. Ars longa est, vita brevis, quam nos legendo potius quàm discendo consumere permittimus. Decipimus quia decepti sumus, imus non quâ eundum, sed quâ itur. Sumus, ut breviter dicam, Oratores inepti & proavus noster videtur fuisse Midas. Sicuti enim Midas omnia quæ tangebatur convertebat in aurum, ita nos omnia Midæ bona, quâdam hæreditate ad nos delata, transmutamus in sterces, colore quidem eodem, sed odore planè diverso. Apuleji asinum aureum imitantes stulti simus lignei. Morimur tandem in individuo nostro, sicut Phœnix avis nobilissima. Nullus Mæcenas, nullus in orbe Maro. Quoties Bibliothecam meam intueor, furtim ridere cogor. Quot eorum sunt, qui orbem terrarum libris impleverunt, quos labor labi fecit, quibus salarium vix sal suppeditavit? Ubi magnifici isti & munifici patroni, qui libris præfiguntur? Ubi artium perenne viaticum? Ubi virtutis merces inviolabilis? Hæc veterum deliria fuerunt, nunc aliis moribus vivitur. Præstat jam calceos consuere, quàm literariis monumentis Magnatum favorem emendicare. Alphonsus ille Regum Philosophus & Philosophorum Rex, literas inutiles esse non ab homine sed à bove dictum censebat. Sed si qua mihi fides, boves hodie

hodie majori in precio sunt quàm aut literæ aut literari. Nullus Mæcenas, nullus in orbe Maro. Miror, magnos J Ctos distinguere inter stylum Oratorium & Juridicum. Forsan quia Bartholus fuit barbarus & noluit docere Grammaticam sed JURAM. Ast quot J Cti olim fuerunt, qui linguæ elegantiam cum Jurisprudentiæ excellentiâ ita conjunxerunt, ut vel ab illis solis pura Latinitas repeti posset, si in omnium aliorum libris delera esset. Eos ego imitari mallem, quam Bartholum, etiamsi centies diceret: Rusticus falconem alicujus nobilis reperit cum kettis & sonalis, & posuit eum sub banco & dedit ei bec care panem. Dicam vobis aliquid, sed sub hâc rosâ. Barbarorum illorum stercôra Ciceronis auro obducere, compendiosissima ars est, quâ celeberrimi quidam J Cti oculos animosq; totius orbis fascinare potuerunt. Pueri sæpe aurum & imagines poculi alicujus contemplantes, pharmacum ebibunt, nec sentiunt, quantâ ingredientium acerbitate horreat.

VI. Obji. Oratoriam non esse utilem Medico. Medicum enim sanare herbis non verbis. Resp. Singulis diebus Saturni, ante ædes meas merces suas explicat quidam Hippocratis filius, qui prima vitæ suæ elementa consumpsisse videtur in Schola Pythagoræ. Is inter profundum silentium mensam suam circumambulat, cælum contemplatur. Hominem Astronomum esse dices. Rarò rusticus accedit, dicens: Herr Dotter / ich het gern sechs Dikels / drey für mich und drey für mein Graw. O si Dotter ille magnificas ampullas & sesquipedalia verba prodigere posset, die Bawern führen ihm das Geld auff einem Schublarn zu. Quis mihi dicet oleum tuum papo-
leum

leum esse bonum, quamdiu tacueritis? Medicus sine arte loquendi, obscura est veluti sine remige puppis, & lyra quæ reticet, & qui non tenditur arcus. Loquere bone vir, ut rustici te videant. Novi ego pastorem rusticorum naturâ satis garrulum, qui desparationi proximus erat. Solatium igitur petebat ab anu quadam, quæ suo & delirorum quorundam iudicio in re Medica sapere videbatur. Anus herbarum aliquot vim ostendens, artem Medicam exercere jubebat. Pastor ille amplectebatur anile consilium hoc, & paucis mensibus in Medicina plus videbat, quàm xx v. cæci cum suis perspicillis.

Tandem VII. Obj. Oratoriam non esse utilem Philosopho. *Re.* Non sic insanio, ut aut cordatos Philosophos aut Philosophiam vituperem. Nam qui Philosophari non vult, felix esse non vult. Tunc enim felices sumus, si bona nobis adsunt multa & ita adsunt, ut profint. Non profunt, nisi iis utamur. Bene ut utamur, scientia facit. Scientiam Philosophia vel affectat vel possidet. Ergo ut felices efficiamur, Philosophandum est. Sed quomodo sit Philosophandum, multi videntur ignorare. Aristophanes antiquæ comædiæ autor, nullâ in fabula tantum veneris atq; virium videtur exeruisse, quantum in illa cui titulum fecit Nubes, in quâ lepidissimè Philosophum Socratem descripsit saltum **PULICIS METIENTEM.** Sceptici Philosophi, illi ex familia Pyrrhonis, nullam certam rerum scientiam profitebantur, sed id tantum agebant, ut nihil crederent, aded ut cum in foro vapulassent, domum reversi, an vapulassent, ipsi dubitarent. Novi ego quoq; in peregrina tellure Philosophum, qui ne vicinum quidem suum cognoseit, nec scit, utrum sit albus

Quæritur:
Wie weit
ein Glohe
hüpfen
könne.

an

anater, utrum sit homo an belua, viam quoq; nescit, quâ
 itur ad forum. Ad prætorem veniens & de iis, quæ ante
 oculos interq; manus sunt, dicere iussus, hæsitat, stupet,
 caligat quasi volucris sit implicita visco, aut ad solem ve-
 spertilio, risumq; de se præbet ancillis & lascivis pueru-
 lis. Interim Schluteri controversias Logicas nocturnâ
 atq; diurnâ manu versat atq; reversat. Cum aliquando
 discipuli ejus nollent concedere, VOCEM DISSERENDI
 in definitione Logicæ esse metaphoricam, virgis eos ita
 flagellabat, ut tandem trepido ore cogerentur dicere:
 Ita Domine Rector, est metaphorica. Ille igitur Philo-
 sophus (date veniam verbo) protinus ad edentulâ suam an-
 cillâ properans, & manu tenens virgam miserorû natibus
 purpuratam, triumphante voce exclamabat: Vides mea
 AnnEls, quantâ cû magnanimitate pugnaverim pro lege
 & grege subtilissimorû Scholasticorum: *Meine Primaner
 machen mir einen Schluß / daß vox disserendi niche sey
 metaphorica. Ich antwortete / daß der grössere cæteris pari-
 bus wahr sey. Allein ich leugnete den kleinern: Und sagt end-
 lich / daß im gansen Argument kein Folgeren sey. Ophiloso-
 phastri! Obtestor vos per tabulam rasam Aristotelis, per
 Philippi Melanchtonis vestem pelliceam, per pecus Me-
 libæi, per Bucolica Virgiliti, per autores omnes tam Græ-
 cos quàm Latinos, ut mihi candidè dicatis, an ineptiæ
 hæ reverâ vos oblectent? An seriò credatis in nugis his
 consistere εντελέχεια (timeo vocem hanc Latinè eloqui,
 quia Ciceronem Eloq. patrem culpant Philosophi, quod
 eam non rectè reddiderit) sapientiæ, & iisdē neq; Eccle-
 siam neq; rempubl. carere posse? Ego ut ingenuè eloquar,
 pluris facio unum prudentem vel sutorem vel sartorem,*
 D quàm

quàm mille semilatinos disputaces fatuos. Id quod mulierculis certum est, in dubium sæpe vocatur, non aliter ac si dicerem: HENRICE, quod tibi nomen est? Et est hominibus illis' peculiaris audacia. Quotiescunq; n. visum fuerit, deos ipsos Syllogismis suis in asinos convertunt, ita ingeniosè colligentes: Altera contradictionis pars, semper est vera. Jupiter est asinos, est altera contradictionis pars, ergo vera est. Jupiter aliquando has ineptias audiens respondisse dicitur: Heus philosophaster, Ego ero asinus, Tu sis Jupiter. Nunc iterum fiat permutatio stante pede. Ignoscite Reipubl. literariæ magnates, huic animi mei ardori, qui ad Philosophicos hosce jocos, nescio quo impetu, rapitur. Nolo ut me tantum hac in re audiatis. Totius antiquitatis suffragium pro me opponam. Plus sapientiæ est in tabulis Æsopi, quàm in omnibus omnium Occamistarum & Thomistarum disputationibus. Non Æsopus ille desinebat neq; dividebat, neque syllogismis utebatur, quibus non instrui homines sed interdum obtundi credebat. Manu rastrum tenebat, oculos ad sidera attollebat, mente scandens super ea. Venabatur animos suorum & ut caperet lenocinia adhibebat. Pudebat omnes perpetrare flagitia à quibus bruta abessent. Ægyptii, quib. sapientiæ omnis principatū debemus, in Hieroglyphicis suis notis per brutorum animantium imagines, quæ sequenda, quæ fugienda, mortales docuerunt. In proverbiiis antiquorū in quib. totam eorū sapientiam, sed cordatam, solidam, compactam consistere arbitror, infinita bene vivendi præcepta à bestiis desumuntur. Et sanè multū iis ab humano genere deberi existimo. Hic ad insaniam disputate Philosophastri, an etiam bestię

bestiæ faciunt Syllogismos? quod quondam tot argumen-
 tis affirmatum memini. Quicquid nec Ecclesiam ædifi-
 cat, nec Reipubl. salutem promover, frustra discitur &
 docetur. Duo sunt, quæ solidam sapientiam constituunt,
 BENE AGERE & BENE LOQUI. Bene agere docent
 Historici. Ab his veteres consilia deorum, omnis ævi ab-
 strusam vetustatem, Magnorum Heroum facta, ab his
 exempla atque ad eò sacram omnem & prophanam eru-
 ditionem petebant. Nec ulla est masculæ eruditionis
 pars, quam Historici non sunt complexi, quamq; in libris
 eorum hodiè non habemus: BENE LOQUI autem do-
 cent Oratores. Hæc duo erant, quæ veteres tantoperè
 & affectabant & habebant. Hoc comitatu instructi foro
 & Reipubl. tutò se committebant. His quasi armis præ-
 cincti, imòti stabant adversus omnem novercantis for-
 tunæ impetum, & difficiliorum temporum injurias
 in gloriam suam convertebant & ex quacunq; sæviante
 tempestate in hunc sapientiæ portum sese receptabant.
 Nos florentiarum contenti sumus, fructum non ha-
 bemus. Imò ne florem quidem habemus, sed in cœno ac
 fæce divinum hunc spiritum volutamus. Quemadmo-
 dum ex Oceano Mæotis, ex Mæotide pontus, ex ponto
 Hellepontus, ex Helleponto mare: Sic omnem Philo-
 sophiam habemus ab Aristotele, Aristoteles habet à Pla-
 tone, Plato ab Homero, Homerus autem Orator fuit &
 Poëta. Philosophi cordati & Oratores idem sentiunt, sed
 non eodem modo loquuntur. Homerus in Hectore suo
 docet, quicquid Aristoteles de fortitudine inculcavit.
 Omnia naturæ abdita, omnia civilis prudentiæ instituta,
 omnia morum præcepta, quæ in Aristotele legis, Ho-
 merus,

merus Oratoriis & Poëticis suis inventionibus involvit, in quas nos non penetrare possumus, quia animus noster ineptiarum studio occæcatus est. Ille demum magnæ & prisicæ sapientiæ consultus est, qui postquam intelligit, quod legit, aliud colligit, quod non legit. Epictetus Græcè disputavit, Seneca Latinè, & tamen uterq; eandem exhibet sapientiam. Ita ferè inter cordatum Philosophum & Oratorem non aliud discrimen est, quam inter Socratem & Xantippes maritum. Imò tantò Philosophis Oratores sunt præstantiores, quantò melior cithara benè composita, quam illa, cujus chordæ aut non respondent aut periêre. Sed transeant hæc cum cæteris vanitatibus. Dicerem nonnulla alia, quibus ad risum incitarem ipsos aînos. Ast nolo quorundam bonorum virum, quos adesse video, patientiâ abuti. Si quis interim interrogaverit, cur in tota Oratione hac nulla pars alteri cohæreat, respondebo, me esse Oratorem ineptum. Si quis porrò interrogaverit, cur eam è charta legerim, respondebo me Oratorem esse ineptum. Ego huic (*hic elevatâ manu chartam ostendit*) fido chartæ, spem meam non pono in arte. Hæc si charta cædit, (*chartam abiecit*) mecum omnis sapientia vadit. (*Post simulatam perturbationem perrexit*) Videtis, viti optimi, periisse objectiones meas. Voluisssem plures proferre instantias, sed hæc jacent in trecco. Proinde cogor hîc subsistere. Ago vobis gratias, pro solidis argumentorum meorum solutionibus. Offero vobis officia mea quovis tempore & loco promptissima, paratissima.

A D L E C T O R E M.

LE C T O R benevole, lector amice. Nullum est hominum genus invidiæ magis obnoxiiû quam illud, quod
litteras

litteras aut discit aut docet. Nuper quidam spe promovendi boni publici incensus, cantiones quasdam Germanicas, ut: *Gut Henche wol über die Heydenaußriete / etc. Der Hirsch wol auß dem Pusche sprang / etc.* In unum volumen collegit & se adversus in viciam tutum esse posse desperans, Carmen hoc Opatianum opposuit.

M O M O.

*Diß Buch laß mir zu frieden sein/
Oder mach etwas bessers drein/
Aber du wirsts nicht können. Nam
Ne sutor ultra crepidam.*

Quid vetat hoc carmen facere meum atque eodem terrorem majoremque pallorem incutere iniquissimæ invidiæ? Sed extra jocum. Humanissimè Te oratum volo, ut Oratiunculam hanc perlegens, affectus frænis cohibeas. Non est sanctio S. R. Imperii, ita ut jubeat aut definiat sine provocatione. Si omnia in eâ probas, stultuses; Si nihil, asinus. Conscripsi eam eo fine, ut aut refutarer, aut juventutem invitarem ad studium eloquentiæ, quod hodie passim laudatur & alget. Juventus nunc aut nihil agit, aut illotis manib. properat vel ad altiora Philosophiæ mysteria, vel ad summas facultates. Si hoc non est cum Icaro sine pennis volare, nescio quid sibi velit illud Poëtæ. Nôsti Lector, quàm difficile sit alios reprehendere. Qui enim malus est, bonus videri vult. Quemadmodum igitur Medicus furentem & insanum ægrum, quem sanare non potest, aut ridet aut contemnit, ita in hoc desperato juventutis nostræ morbo à risu & falsa dictione aut remedium aut solatium quærere volui. Verbis meis

explicationem addet candor tuus. Si mecum in studiis his proficere volueris, scies hæc antecænia more majorum Tibi me præparâsse, veluti illicia & nauseantis stomachi irritamenta & ad cibum solidiorem sumendum præparamenta. Nullum hic infesto individuum, sed animo Socratico liberè eloquor, quod liberè sentio. Elapsi sunt anni non ita multi, postquam literis operam dedi in Borufforum Academia Regiomontanâ. Sunt autem cives Regiomontani distincti in tria diversa oppida. Palæopolitani & Kniphovienses Mercatores sunt & lautæ fortunæ. Löbnicenses autem in coquendâ cerevisiâ lucrum suum quærunt & ab aliis per jocum vocari solent rustici. Forte civis Löbnicensis, vir bonæ mentis & tamæ, exorsus erat ædificare domum, quam absolvere mors vetabat. Filium autem Sempronium relinquebat bonarum artium studiosum, qui Musis valedicere & paternam negotiationem continuare à matre cogebatur. Is domum à patre inchoatam absolvebat, & in apice tecti poni curabat Neptunum cum tridente. Civis alius Löbnicensis, hanc oculis suis inassuetam figuram contemplan, quæ malum, ajebat, hæc audacia est? Sempronius hic, quia Studiosus est, fortasse nos contemnit, & ut nobis illudat, rusticum cum furcâ ædibus suis imposuit. Jamque vicinos suos opinione hac impleverat, cum attollente se famâ i & ut fieri amat, subinde majora jactante, non amplius dubitarent, sed ubique tanquam rem certam recenserent Löbnicenses omnes. Sempronium esse contemptorem urbis suæ & eo animo erexisse rusticum cum furcâ. Quo indicio plerique id crederent, nec sciebant, nec curabant. Concurrerant omnes, forumque tumultuariâ

Neptunus
der Ba-
wer mit
der Wiff
Gabel.

tuariâ concione implebant. Cumq; unus inclamaret, nihil esse cunctandum, prosiliebat universi & rapta, quæ singulorum conditio casus ve obtulerat, arma superbè ferentes, ad Sempronii domum veniebant. Mater Sempronii tumultuantes jubentesq; intromitti per fenestram interrogabat, quid velint? Illi fastidioso nutu se cum imperio venire respondentes, fores in terram assulatim arietantes irrumpebant. Sempronius tot armatos cives aspiciens, juvenili fervore elatus, vultu & ferro se ad pugnam parans, decernebat inter eorum cædes mori. Tum Lõbnicensium unus, nunc agebat, secundò sceleratus Semproni, qui non solum civitatis iracundiam meritis, ob rusticum in contemptum concivium tuorum ædibus tuis impositum, sed & ferrum in nos stringis. Protinus pone tela, vincenlisque te dede. Sempronius per sacra & prophana protestabatur, se nec civitatem contemnere, nec rusticum ædibus suis impositum, sed Neptunum cum tridente. Lõbnicenses ad verba hæc majori iracundia incensi, tumidâ confusâq; voce clamabant. *Es mag Klinklunus, der Teuffel oder sein Mutter seyn. Den Bawern vom Haus.* Quid faceret bonus Sempronius? Ut multitudinem illam non modò non contemptam sed & vicisse persuaderet, Neptunum non modò debebat, sed & concordiam efficacissimâ humanitate reducturus totos utres jubebat in medium proferri, prodigiq; optimam cerevisiam. Sic tandem abibant ebri Lõbnicenses, suo & aliorum iudicio non inulti. Quoties historia hæc in mentem mihi venit, fortunæ admoneor, quâ quidam alii viri infestantur. Nam & illis multi irascuntur, priusquam se offensos sciunt. Sed speranda sunt tempora

tempora & fata meliora. Non statim in ipso nascentis die exordio æstus est. Infans non loquitur in cunis. Itur per gradus angustos ad augusta. Cæterum, ea Scriptorum familiaris ars est, ut omnia peccata aut commissio- nis aut omissionis, quæcunq; venerandum patrem no- strum Priscianum offendere potuissent, imponant impe- ritis Typographis. Ast si quæ vitia orthographica, Beanu- lis usitata, in hoc scripto invenies (invenies autem non- nulla) ea non Typographis sed mihi imputari volo. IDEO enim ORATOR INEPTUS SUM. Nemo me ad er- gastula Ludi Magistrorum damnet, aut ex lege de famo- sis libellis mecum agat. Ut Medici non nisi extremis morbis aut urunt aut secant; ita satyra incipit, ubi aliæ artes desinere. Quam ægrè ad publicandas ineptias has adductus sim, argue ex subjecto programme, quo ad secundam recitationem, Academicam juventutem in- vitavi.

SCHUPPIUS, PROFESSOR,
Eloq. Studios. S. P. P.

Nuper animum meum seriis studiis maceratum refecturus, Orationem recitavi de ORATORE INEPTO, qua à paucis sed eruditis auribus avidè excepta est. Multi se abuisse dolent, qui nunc assiduis precib. me exorârunt, ut eam aut publicis typis communicarem, aut iterata vice recitarem. Nimirum Viri Athenienses malunt audire de asini umbra, quàm de rebus seri- is. Antonius Guevara, Caroli V. Concionator aulicus, Historio- graphus & Consiliarius, Vir magni ingenii, nō facile adduci potu- it ad Orationes suas publicandas. Forsan, quia aliquā nescio quam arcanam vim habet, viva vox, præ litera mortua. Non solum
hæc,

hac, sed & alia graviores causa sunt, cur ineptias meas Catonum nostrorum censura submittere non audeam, sed eas iterum recitare malim, ne amicorum precibus nihil dedisse videar. Olim cum Apollo, Musa, omnesq; Charites, Marpurgog terga dantes, Giessam fugerent, in tumultu illo, nescio quo natura joco natus est celeberrimus noster NAPPUS. Partui illi astiterunt sorores illa elegantissima, in circulum ociosè composita, & post varios risus decreverunt, hominem hunc Patrem esse debere omnium ineptorum Oratorum. Hinc declaranda gratitudinis causa, relictis a suis, nunc Musis inservit, & quando BeBe Bellarminum vendit, non solum eandem vocem, sed & quando in Polyhymnia & Melpomenes contubernio versatur, eandem cantilenam bis velter repetit. Quid miramini cives Academici, si hunc Patronum meum etiam hac in parte imitor, postquam ineptorum Oratorum familia me semel addixi? venite hora I. in Auditorium ad Lanum, & per semihorulam vacivas mihi prabete aures. Aut Schuppius non ero, aut vos tantilli temporis non pœnitebit. Plerunque posteriores cogitationes meliores sunt prioribus. Valere & omnia bene interpretamini. Dabam Marpurgi, 24. Jun. M. DC. XXXIIX.

INDEX AUTHORUM, QUIBUS IN ADOR-
nando opere hoc usi sumus.

A Amadis, B Bonus dies, C Calepinus. Reliquos Authores videbis in officinis celeberrimorum Bibliopolarum Nappii Marpurgensis, & Craffi Giessensis.

Sequentia Authoris Programmata, quia ad scopum Orationis hujus collimare videbantur, adungere voluit Typographus. Reliqua, in quibus idem ferè argumentum tractatur, non fuerunt ad manus.

E

PRO-